

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
42

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-29-X

BRNO 2001

PŘEHLED VÝZKUMŮ 42 (2000)

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz>
- Odpovědný redaktor: Doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
- Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, Ph.D.,
PhDr. Lubomír Šebela, CSc., Mgr. Richard Zatloukal, Miroslav Lukáš,
Alice Del Maschio
- Na titulním listě:
1. Výřez jihovýchodní části historického jádra města Brna z plánu z roku 1754 (Archiv města Brna, Sbíрка map a plánů K11).
Uložení Portos//D:/scanner/PV 2000/PV/Pvtif.tif
 2. Dvě středověká aquamanile ve tvaru beránka a koníčka, pocházející z odpadních jímek, odkrytých roku 2000 při výzkumu severozápadní části tzv. „Velkého Špalíčku“ v Brně (Dominikánská 3, 5, 7). Foto Karel Šabata, Museum města Brna.
- Tisk: BEKROS
- Náklad: 350 ks

© 2001 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

můžeme opět položit do období 13./14. století. Dům byl později rozšířen, o čemž svědčí kamenná zeď 921, obdobného charakteru, pouze s malou odchylkou orientace od zdi č. 920. Jedná se patrně o jižní obvodovou zeď přístavby obdélného, resp. čtvercového půdorysu, přiléhající k západní stěně kamenného jádra domu. Dům prošel během novověku dalšími sanačními úpravami, během nichž byla hmota původního středověkého zdiva převrstvena novými zdmi (cihlové plenty s. j. 923, 924, 925).

Přesto, že se jednalo rozsahem spíše o menší archeologický výzkum, přinesl důležité poznatky o středověkém osídlení této části města. Charakter objevených staveb, použitá technika i jejich předpokládané rozměry plně korespondují s nálezy obdobných vrcholně středověkých kamenných jader domů, známých z městského prostředí v Čechách a na Moravě. Analogické stavby jsou známy (v mnohem intenzivnějším zastoupení) z prostoru jihozápadní Evropy odkud pocházela i značná část lokátorů města.

*David Merta, Peter Kováčik, Marek Peška
Archaia Brno*

Literatura:

Dostál, O. a kol. 1974: Československá historická města, Praha.

Jaroš, Z. 1999: Jihlava v datech, 1999, Jihlava.

Kováčik, P.-Merta, D. 2000: Jihlava, Husova 28, nálezořá zpráva o archeologickém výzkumu. Nálezořá zpráva uložena v archivu brněnské pobočky společnosti Archaia.

Malý, K. 1999: Jihlavský rudní revír-přehled geologie a mineralogie. In: Dolování stříbra a mincování v Jihlavě.

JIHLAVA (okr. Jihlava)

Minoritské náměstí. Vrcholný středověk, novověk. Sídliště, studna. Záchraný výzkum. Uložení: Muzeum Vysočiny, Jihlava.

Studna, která byla zakryta betonovými překlady, měla téměř kruhového ústí s průměrem 1,50 až 1,70 m. Stejný profil má i kamenné roubení dosahující hloubky 12 m. Spodní přibližně dvoumetrový úsek tvoří nepravidelná kapsa vytesaná v rulových horninách a zaplavená vodou. Roubení studny tvoří neopracované nebo jen nahrubo otesané kameny různých velikostí, které jsou zasazeny do jílovitého nadloží. Na východní straně horní části studny je kamenné roubení porušeno do

hloubky 1,5 m a následně vyplněno cihlovou zadržkou.

Nálezy získané ze spodní části studny můžeme rozdělit do dvou základních skupin: 1. keramické předměty; 2. kovové předměty. Nejstarší skupinu keramických nálezů tvoří kuchyňská a stolní keramika ze 16. století, reprezentovaná především téměř neporušeným džbánem (inv. č. J08/B1136) a částmi různých nádob (inv. č. J08/B1139-1144). Kovové předměty, získané ze záspy studny, patří časově do 18.-20. století. Jedná se o dva železné předměty interpretované jako závaží (inv. č. J08/B1152-1153) a jednu mosaznou rolničku (inv. č. J08/B1151).

Archeologický výzkum prováděný v rámci čištění studny nepřinesl jednoznačnou odpověď na otázku, kdy byla studna vykopána a jakou dobu byla v provozu. Podle vyzvednutých nálezů lze soudit na přinejmenším čtyři století jejího fungování, tzn. od 16. do 19. století. Vzhledem ke strategické poloze objektu v jihozápadní části města se domnívám, že studnu zřídili jihlavští obyvatelé již ve středověku, vyloučena není ani doba okolo zakládání Jihlavy v polovině 13. století. Byla průběžně čištěna a snad i rozšiřována a stavebně upravována. Nalezené předměty nejsou v tomto případě příliš směrodatné, mohly se sem dostat i po uzavření studny ve dvacátém století při zbavování se nepohodlného odpadu. V 80. letech 19. století dochází ke zbudování kamenné kašny v blízkosti studny, jejíž zásoby vody byly využívány. V této souvislosti dochází k úpravě horní části roubení (cihlová zadržka). V této době zřejmě nechali stavitelé studnu vyčistit.

Od třináctého po dvacáté století čerpali jihlavští měšťané vodu především z několika hlubokých studní (jejich počet se měnil), které se nacházely na území původního středověkého města. Studna vylámaná ve skále nedaleko minoritského kláštera, byla jednou z nich. Zásobovala životně důležitou tekutinou nejen klášter, ale i celou jihozápadní městskou čtvrť.

David Zimola, Muzeum Vysočiny Jihlava

Resumé:

Jihlava (Bez. Jihlava), Minoritské Platz. Hochmittelalter, Neuzeit. Siedlung, Brunnen. Rettungsgrabung.